

XXVI. Letní škola klasických studií
Res publica: Od Platóna k dnešku
30. 6. - 3. 7. 2018 Kuks

Anotace kurzů

Mgr. Kryštof Boháček, Ph.D.

Filosofický ústav AV ČR

Paideiá jako kosmésis: Ústřední role vzdělání v klasickém modelu státu

První část dílny bude mít formu přednášky s PPT prezentací, věnované XVIII. zpěvu *Íliady* a následně otázce výkladu celkové struktury Odyssei. Ve druhé části budeme seminární formou pracovat s texty a skrze úryvky z Platónových dialogů *Gorgiás* a *Ústava* se pokusíme uchopit filosofickou transformaci homérského východiska jakožto zakládající moment evropské perspektivy.

Prof. PhDr. Stanislav Bohadlo, CSc.

Hudební katedra Univerzity Hradec Králové

Antické umělecké idiomy ve Sporckových Lázních Kuks

Dílina se bude věnovat Braunově a Hanckeho *Herkomannovi*. Účastníci dílny budou společně texty analyzovat, pokusí se o kolektivní básnický překlad na základě toho, že je také společně pěvecky přednesou. Po skončení dílny společně navštívíme expozici Strahovského Herkomanna v Rentzově muzeu barokního tisku a prohlédneme si Zámeckou kuchyni (1694).

Mgr. Jan Čížek, Ph.D.

Filosofický ústav AV ČR - Filozofická fakulta Ostravské univerzity

"Hic est Dei in Terra regnum, iustitiae et pacis osculum": Komenského vize nápravy společnosti

Přednáška se bude soustředit na vylíčení hlavních tezí Komenského vize nápravy společnosti, kterou nejuceleněji představil ve svém vrcholném díle *De rerum humanarum emendatione consultatio catholica* (Obecná porada o nápravě věcí lidských). Prostřednictvím analýzy Komenského *Consultatio catholica* bude představen myslitelův koncept *panorthosie* (všenápravy) tří základní lidských věcí - filozofie, náboženství, politiky - se zvláštním zřetelem k posledně jmenované oblasti.

PhDr. Josef Förster, Ph.D.

Kabinet pro klasická studia FLÚ AV ČR

Konec praotce Čecha. L. B. Grulich a sancto Dominico, Czechi, primi Bohemorum Ducis, ex campis Elysiis epistola ad Gelasium Dobnerum

Šest svazků Dobnerových komentářů Hájkovy kroniky vydávaných v letech 1761–1782 provázal vleklý a velmi vyhrocený spor o toto dílo, který se proměnil v útok na Dobnera samotného, jeho výklad slovanského dávnověku a počátků české minulosti a českého státu. Epilogem tohoto, tzv. čechistického hnutí, se v polovině 80. let 18. století stala veršovaná skladba piaristy Ludvíka Bertranda Grulicha s názvem *Czechi, primi Bohemorum Ducis, ex campis Elysiis epistola ad Gelasium Dobnerum* (Dopis Gelasiovi Dobnerovi z Elysejských polí od Čecha, prvního knížete Čechů, 1784), rkp. Vědecké knihovny v Olomouci, sign. M 78, z níž budeme číst a interpretovat ukázky objasňující postoje tohoto Dobnerova řádového spolubratra.

Mgr. Hana Fořtová, Ph.D.

Filosofický ústav AV ČR

Pojetí antické ctnosti u Montesquieua a Rousseaua

Kniha *O duchu zákonů* (1748) je jedním z nejdůležitějších spisů politické teorie nejen 18. století. Montesquieu zde přináší originální typologii zřízení (republika, monarchie, despotie) a ukazuje, že při zkoumání politických zřízení stejně tak jako při snaze o jejich reformu je třeba mít na zřeteli politické zřízení jako celek, provázanost jeho jednotlivých zákonů i vztah zákonů k vnějším podmínkám, které každou zemi utvářejí. Republikánské zřízení spočívá na ctnosti, kterou Montesquieu definuje jako „zříkání se sebe sama“. V přednášce se zaměříme na charakteristiku republikánského zřízení u Montesquieua a na to, jak Montesquieu chápe „ctnost“, onu „pružinu, jež uvádí v pohyb republikánské zřízení“. Ústřední otázkou pro nás bude, zda je možné požadovat po občanech ctnost v moderní době. V druhé části přednášky přejdeme k Rousseauovi, který je na jedné straně kritikem osvícenství, na straně druhé zůstává v mnoha ohledech jeho dědicem. V *Rozpravě o vědách a umění* Rousseau vyzdvihuje tvář v tvář zkaženosti své doby antickou ctnost a její praktikování, především ve Spartě. Stejně jako Montesquieu se však i Rousseau musí vyrovnat s problémem, zda je možné v moderní době požadovat po lidech ctnost, či zda musíme usilovat o dosažení politické svobody jiným způsobem.

Ing. Mgr. Jiří Chotaš, Ph.D.

Filosofický ústav AV ČR; FF UJEP v Ústí nad Labem

Antická a moderní mravnost u G. W. F. Hegela

Hegel byl obdobně jako Aristoteles přesvědčen, že k tomu, aby byl člověk svobodný, potřebuje politické společenství a jeho instituce. Řecké pojetí mravnosti se vyznačovalo nereflexivním přijímáním norem antické obce. Toto pojetí však bylo dějinným vývojem zpochybněno (Sofoklova *Antigoné*, Sokratés aj.). Hegel byl přesvědčen, že i moderní svět potřebuje mravnost jako systém zvykových norem, které členové společnosti přijímají. Moderní podoba mravnosti se však od antické v různých ohledech liší. Moderní mravnost poskytuje prostor jak pro jednotlivce a jeho práva, tak pro stát a zákony. Hegel se tak snaží reinterpretovat antický pojem mravnosti v podmínkách moderního světa.

doc. Ing. arch. Zdeněk Lukeš
University of New York, Prague

Proměny Pražského hradu v průběhu XX. století

Proměny Pražského hradu od nadčasových úprav J. Plečnika přes práce Janákovy, Rothmayerovy, Fragnerovy až po současné projekty architektů Pleskota, Jiříčné a dalších.

Mgr. Zuzana Lukšová, Ph.D.
Ústav klasických studií FF MU

Et procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ; qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicii: Augustinova obec Boží a obec pozemská.

Obraz světa jako obce Boží a jejího protikladu, obce pozemské, prostupuje jako klíčový pojem evropskými intelektuálními dějinami od pozdní antiky až po raný novověk. Původně biblickému termínu obec Boží vtiskl konkrétní podobu Augustinus Aurelius ve svém stěžejním stejnojmenném díle *De civitate Dei*, v němž popisuje svou představu Boží obce, tj. společenství pravověrných věřících uctívajících jediného skutečného Boha, od jejího vzniku přes její stav v časném světě, v němž jsou členové tohoto společenství smíšeni v obci pozemské s lidmi špatnými a nevěřícími, až po její konečný cíl v podobě posledního soudu, při kterém budou hříšníci od pravověrných odděleni. Příspěvek představí tuto Augustinovu teorii a rovněž načrtne její recepci v následujících staletích.

Mgr. Vladimír Mikeš, Ph.D.
Filosofický ústav AV ČR

Stoická polis mezi Zénónem z Kitia a Markem Aureliem

Stoické pojetí polis bylo vykročením z rámce dobových politicko-filosofických koncepcí. Stoici načrtli obraz "skutečné" polis jako společenství moudrých či jako univerzálního společenství bez hranic, ve kterém jsou si všichni rovni. Ačkoliv tyto návrhy vycházely ze starších kynických inspirací (a to i ve své útočnosti a radikalitě), jejich filosofické zakotvení a ospravedlnění bylo dílem samotných stoiků. Výklad bude chtít především ukázat, jak jsou stoické koncepty založeny ve specifickém vztahu člověka k sobě samému a k druhým (*oikeiōsis*), a ve specifickém pojetí obecného dobra. Dochované zápisky Marka Aurelia pak budou příležitostí se přesvědčit, jak se představa "dokonalé" obce setkává s realitou.

PhDr. Jana Malínská, Ph.D.
Masarykův ústav a archiv AV ČR

Stát v úvahách a názorech T. G. Masaryka

V přednášce představím vývoj Masarykových úvah a názorů na stát v době Rakousko-Uherska (do roku 1914), v průběhu první světové války (1914–1918) a po vzniku Československé republiky (po roce 1918). Jednotlivá období doplním ukázkami z Masarykova díla, jež dokreslí jejich obraz autentickým vyjádřením T. G. Masaryka.

Mgr. Pavel Nývlt, Ph.D.

Kabinet pro klasická studia FLÚ AV ČR

Role státu u Jana Husa, Jana Žižky a Otakara Vávry

Kněze Jana Husa dala církev upálit především proto, že dával přednost individuálnímu svědomí před poslušáním autorit. Rytíř Jan Žižka se pokládal za nástroj Boží vůle. Na první pohled by se zdálo, že se tyto osobnosti vůbec nehodí k tomu, aby je totalitní stát hlásící se k vědeckému ateismu prohlásil za vzory, ale ve stalinistickém Československu k tomu došlo. Zaměříme se na otázku, jaký názor na roli (středověkého) státu měli Hus a Žižka a jak byly jejich postoje ve Vávrově filmové trilogii reinterpretovány, aby byly v souladu s marxistickým pojetím husitství.

PhDr. Michal Pehr, Ph.D.

Masarykův ústav a archiv AV ČR

Demokracie po druhé světové válce -ale jaká antická, klasická, liberální, moderní kontra socializující či lidová?

Přednáška se zaměří na diskusi o vývoji demokracie ve dvacátém století v naší společnosti a o tom jakou podobu má mít demokracie. Časté odkazy na kořeny demokracie v antice byly v té době často nahrazovány voláním po reformě demokracie. V těchto představách se jevila původní koncepce demokracie jako přežitá a s tím že je potřeba demokracii změnit.